

és kitüntetésekén kapkodó gyerekes öröm, esztelen pazarlás és hetyke legénykedés, „egye fene, úgy is mindegy“ filozofia. Ezeket a hibáinkat Halmágyinál még csak az örökké zsörtölődő vén kuruc látja. Boldog optimizmus, a fiatalok még nem látják, hogy a magyar regény Jókaitól Herczeg Ferencig glóriás fénybe fogja vonni ezeket a hibáinkat. Szeges ostor helyett maszlagot fog adni, magyar afiumot a magyar álmoknak. Halmágyi még nem hizeleg, de nem is ostoroz. A magyar gentry kialakuló természetrajzához azonban érdekes vonásokat szolgáltat azzal, hogy megrajzolja párját, a fertály mágnást, vagy amint később nevezték, a firtlít. Igazolja Szekfüt abban is, hogy nálunk mindig és mindenben *jel-szavak* uralkodnak s nyomukban *hangulat* kél. *Elv és előítélet* Halmágyinál a jellegzetes erdélyi nevük, de egyébiránt ökemék is egyebet takarnak igen-igen sokszor. Stilszerű is, hogy a szabad vizsgálódás és nemes liberalizmus klasszikus földjén legalább a zászló maradjon meg, ha a színei meg is kopnak.

Pálffi Márton.

SZÜLŐVÁROSOM TEMETŐJE.

*E temető itt gyönyörű liget.
Fáradt szívekbe gyógyulást vihet...
A hantokon bár elmúlás kövül,
Élet virágzik, illatoz' örül.
A nyárfalomb is életet zenél,
Csengő ezüstre búvöli a szél...
Ört állanak: büszke, komoly fenyők,
Sirok tövében lelve öseröt...
Itt nincs több bú, meghal a szenvedés,
A fájdalom itt édes csendbe vész...
Világ gondja szívet itt nem epeszt,
Itt elmúlik a súlyos, nagy kereszt...
Itt él a béke, örök nyugalom,
Szent, megbocsátó égi irgalom...
Itt fölcsókol minden emberszötte kint,
Isten szeme: a nap, ha széttekint.*

Abrud, 1929.

Ürmösi Károlyné.

Szertartások és vallási szokások az unitárius egyházban.

8-ik közlemény.

Házasság.

Luther föllépése hatalmas lökést adott a természeti és isteni törvényhez való visszatérésnek. A papi nőtlenség nem volt természetes, sem morális, hanem egyházpolitikai kísérlet. Azok a kinövések, amelyek oszlopszentezzé avattak néhány fanatikust, a test megtagadását, a léleknek a testi vágyak legyőzésére kifejtett erejét szent célnak minősítették. Ezek alkalmasak voltak a fanatizmus növelésére, de nem szolgálták az életet, a haladást. Bámulatos eredményei itt a távolban meghatnak s mégis Luthernek adunk igazat, mert ő a papot beillesztette az emberi társadalomba, midőn kilépett a zárdából. A zárdák titkairól sokat, de kevés szépet tártak föl. Elég annyit érinteni e helyen, hogy a püspök a papnak adhatott és adott fölmentvényt, hogy nőt és családöt tarthasson,¹ de nem engedte meg a törvényes házasságot. Pedig igaza volt Pálnak: „jobb házasságban élni, mint égni“ (I. Kor. 7., 9.) s midőn Luther (1525) nőül vette Bora Katalint, az apácát, barátai szerint: „Biztosította számtalan ház tisztaságát és boldogságát.“ „Szabad te neked élvezned minden örömet a világon, a mi nem bűnös. Isten tetszését leli abban, ha jó kedvedben szived mélyéből nevensz.² Zwingli mondja: „Nem ismerek nagyobb skandalumot annál, hogy a törvényes házasságtól eltöltötték a papokat, de megengedték, hogy pénzért tartsanak maguknak háztartásbeli nőt (concubinatus). Briggs mondja: „A reformacio előtt a papok con-

¹ Ch. Beard The Reformation 143.

² 1750-ben Röser kimutatta, hogy az emberiség mintegy tizenöt millió lélek létezését Luthernek és az ő példájának köszönheti s megérdemelné, hogy szobrot emeljenek neki, mint az emberi nem megmentőjének. U. o. 144.